

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3070/2022. (II. 25.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Ítéltábla Bf.II.563/2019/34. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Magyar György ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő, amelyben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján kérték a Szegedi Ítéltábla Bf.II.563/2019/34. számú ítélete és a Gyulai Törvényszék 14.B.324/2017/113. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiakban foglalható össze.
- [3] 1.1. A Gyulai Törvényszék 2019. március 28-án kelt 14.B.324/2017/113. számú ítéletével bűnösnek mondta ki az indítványozókat társtettesként elkövetett áru hamis megjelölése büntetében, társtettesként elkövetett engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység büntetében, valamint társtettesként elkövetett rossz minőségű termék forgalomba hozatala büntetében. A bíróság az indítványozókat három év hat hónap börtönbüntetésre, négy év közügyektől eltiltásra és pénzbüntetésre ítélte. A terhelti és a védői fellebbezést követően a másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla 2020. október 1-jén meghozott Bf.II.563/2019/34. számú jogerős ítéletével az indítványozók börtönbüntetését három évre enyhítette, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [4] A Gyulai Törvényszék eljárása megismételt eljárás volt. A Szegedi Fellebbviteli Főügyészség indítványára indult felülvizsgálati eljárásban a Kúria 2017. szeptember 19-én meghozott Bfv.I.302/2017/11. számú végzésével a Gyulai Törvényszék 2016. február 19-én kelt 14.B.374/2013/280. számú ítéletét valamennyi vádlott vonatkozásában hatályon kívül helyezte és a törvényszéket új eljárás lefolytatására utasította. A Kúria indokolása szerint ugyanis az ügyben elsőfokon eljáró tanács elnöke az ügy elbírálása idején nem rendelkezett az Országos Bírói Hivatal elnökének kijelölésével, ezért a bíróság nem volt törvényesen megalakítva. A megismételt eljárásban az eredeti elsőfokú eljárást lefolytató bíró járt el azzal, hogy addigra már megtörtént az Országos Bírói Hivatal elnöke általi kijelölése.
- [5] 1.2. Az indítványozók 2018. február 6-án írott indítványukban jelezték, hogy az idézésen szereplő bíró a Gyulai Törvényszék 2018. évre meghatározott ügyelosztási rendje szerint az ügy tárgyát képező gazdasági bűncselekmények tárgyalására nincs kijelölve. A Gyulai Törvényszék elnöke válaszában utalt arra, hogy van lehetőség az ügyelosztási rendtől való eltérésre, az indítványozók azonban utalnak rá, hogy nem jelölte meg az eltérés konkrét indokát. A Gyulai Törvényszék 2018. február 10-vel módosította az ügyelosztási rendet úgy, hogy a megismételt eljárásban eljáró bíró már kijelölésre került a vonatkozó büntetőeljárás tárgyát képező valamennyi bűncselekmény elintézésére. Az indítványozók az elsőfokú ítélet ellen benyújtott fellebbezésükben a törvényes bíróhoz való jog sérelmére tekintettel indítványozták az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, azonban a másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla ezen indítványnak nem adott helyt. A másodfokú bíróság hivatkozott arra, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) szabályai alapján az ügyelosztási rendtől igazgatási úton a bíróság működését érintő fontos okból el lehet térni, és ilyen oknak minősül a bírók körében az egyenletes munkateher biztosítása. A másodfokú bíróság egy korábbi döntésre hivatkozással azt állapította meg, hogy a terhelték törvényes bíróhoz való joga nem sérült, mert az igazgatási vezető szignálta az ügyet a bíróra, majd az ügyelosztási rend is megfelelően módosításra került.

- [6] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban kérték az Abtv. 27. §-a alapján a Szegedi Ítéltábla Bf.II.563/2019/34. számú ítélete és a Gyulai Törvényszék 14.B.324/2017/113. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozók álláspontja szerint a kifogásolt bírói döntések sértik a törvényes bíróhoz való jogot.
- [7] Az indítványozók indítványukban hivatkoztak az eljáró bíró kijelölésére vonatkozó jogszabályi háttérre. Ráműtattak arra, hogy a vonatkozó jogszabályok szerint senki nem vonható el a törvényes bírójától. A törvény által rendelt bíró az eljárási szabályok szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró. A bíróság elnöke minden év december 10-éig a következő tárgyévre vonatkozóan ügyelosztási rendet határoz meg. Az ügyelosztási rendnek tartalmaznia kell, hogy a bírók milyen ügyekben járhatnak el. Az indítványozók álláspontja szerint mivel az első fokon eljáró bíró az alapul fekvő büntetőügy tárgyát képező bűncselekmények vonatkozásában az ügyelosztási rendben nem került kijelölésre, így az elsőfokú eljárásban nem járhatott volna el.
- [8] Az indítványozók álláspontja szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, hogy az ügyükben olyan bíró járt el, aki az ügy kiosztásakor hatályos ügyelosztási rend alapján nem felelt meg a törvényes bíró követelményeinek. Az indítványozók utalnak arra, hogy az ügyelosztási rendtől csak kivételes, igazolható és indokolt esetben van lehetőség eltérésre, álláspontjuk szerint azonban ügyükben nem igazolható, és a másodfokú bíróság sem indokolta meg, hogy ilyen kivételesség fennállna. Az indítványozók elfogadhatatlannak tartják, hogy a bíró személyéhez igazították utólagosan az ügyelosztási rendet.
- [9] 3. Az Alkotmánybíróság az ügyelosztási renddel kapcsolatban megkereste a Gyulai Törvényszék elnökét, aki válaszában az alábbi tájékoztatást adta.
- [10] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) az ügy elbírálásának idején hatályos 10. § (3) bekezdése értelmében az ügyelosztási rend kialakítása során figyelembe kell venni az ügyek jelentőségét, munkaigényességét és az ügyérkezés statisztikai adatait. A Bszi. 11. § (2) bekezdése értelmében az ügyelosztási rendtől az eljárási törvényekben meghatározott esetekben, továbbá igazgatási úton a bíróság működése körébe eső fontos okból el lehet térni. A bíróságok igazgatásáról szóló 6/2015. (IX. 30.) OBH utasítás 119. § (2) bekezdése értelmében az ügyelosztási rendtől eltérésre adhat okot különösen, ha az ügy soronkívüliséggel érintett, kiemelt jelentőségű vagy nagy munkaigényességű.
- [11] Erre tekintettel a Gyulai Törvényszék elfogadott ügyelosztási rendje általános jelleggel rögzítette, hogy az ügykiosztásra jogosult vezető a kiosztást az érkezés sorrendjében az egyes másodfokú és elsőfokú tanácsok, valamint a titkárok között emelkedő sorrendben végzi. Ennek során figyelemmel kell lenni a mellékletek szerint az általuk tárgyalt ügytárgyakra, specializációra, valamint az eltérés lehetőségeire is. Az ügyelosztási rend tartalmazza, hogy attól el kell, illetve el lehet térni a kizárás szabályai, az egyenletesebb munkateher, a soronkívüliség vagy az időszerűség biztosítása érdekében. Az ügyelosztási rend külön is nevesítette, hogy az újraindult ügyet a korábban eljáró tanácsra/bíróra kell osztani, illetve a hatályon kívül helyezett ügyet – amennyiben kizárási ok nem merül fel – az eredetileg kijelölt tanácsra/bíróra kell kiosztani.
- [12] A Törvényszék utalt arra, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy a megismételt eljárás lefolytatása érdekében 2017. október 5-én érkezett vissza a törvényszékre. Az ekkor hatályos ügyelosztási rend melléklete szerint meghatározott bírói tanács járt el, amellyel kapcsolatban tény, hogy az egyik bíró vonatkozásában az ügyelosztási rend nem tartalmazta a szokásosan tárgyalt ügyek között a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekményeket. A Törvényszék rámutat azonban, hogy a konkrét ügy kapcsán több olyan körülmény is fennállt (soronkívüliség, egyenletes munkateher biztosítása, hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárás), amely indokolta az általános ügyelosztási rendtől való eltérést, ezért került kijelölésre az a bírói tanács, amely végül eljár az ügyben.
- [13] A Törvényszék kifejtette, hogy a 2017. december 19-én kiadott ügyelosztási rend elfogadását egy hosszas egyeztetési és véleményezési folyamat (a bírói tanács és a kollégiumok) előzte meg, és ezen ügyelosztási rendben még nem kerültek feltüntetésre a konkrét ügyben eljáró bíró vonatkozásában a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények a szokásosan tárgyalt ügytárgyak között. Az ügyelosztási rend módosítására 2018. február 10-én került sor a Bszi. 9. § (1) bekezdés második mondatára figyelemmel, azaz a tárgyévből felmerült szolgálati érdekből, illetve a bíróság működését érintő fontos okból. A módosításnak több oka is volt: egyrészt az egyik másodfokú tanácsot vezető tanácselnök közelgő nyugdíjba vonulása, másrészt az Alkotmánybíróság 21/2016. (XI. 30.) AB határozatában foglalt alkotmányos követelmény indokolta újabb másodfokú tanácsok felállítását. Ezen évközi módosítás során kerültek felülvizsgálatra – a bírói testületek vélemények figyelembe vételével –

az elsőfokú bírókhoz rendelt, szokásosan tárgyaló ügytárgyak. Ennek nyomán nemcsak az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben eljáró bíró, hanem más bírók esetében is módosítások kerültek végrehajtásra. A törvényszék elnöke utalt arra is, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben részletesen tájékoztatták az indítványozót az ügyelosztási rendtől való eltérés indokairól.

II.

[14] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[15] 2. A Bszi.-nek az ügy elbírálása idején hatályban volt érintett rendelkezései:

„8. § (1) Senki sem vonható el törvényes bírójától.

(2) A törvény által rendelt bíró az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró.”

„9. § (1) Az ügyelosztási rendet – a bírói tanács és a kollégiumok véleményének ismeretében – a bíróság elnöke határozza meg, legkésőbb a tárgyévet megelőző év december 10. napjáig. Az ügyelosztási rend a tárgyévből szolgálattól vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható.

(2) Ha a bírót a bíróságra az ügyelosztási rend meghatározását követően rendelik ki, az ügyelosztási rendet ennek megfelelően ki kell egészíteni.”

„11. § (1) Az ügyelosztási rendet és annak módosítását, kiegészítését az érintettekkel haladéktalanul ismertetni kell és a bíróságon, a felek által is hozzáférhető helyen ki kell függeszteni, továbbá a bíróságok központi internetes honlapján (a továbbiakban: központi honlap), valamint – ha a bíróság azzal rendelkezik – az érintett bíróság honlapján közzé kell tenni.

(2) Az ügyelosztási rendtől az eljárási törvényekben szabályozott esetekben, továbbá igazgatási úton a bíróság működését érintő fontos okból lehet eltérni.”

III.

[16] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.

[17] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozók a Szegedi Ítéltábla ítéletét 2020. november 3-án vették át. Az alkotmányjogi panaszt 2020. november 24-én adták postára, így megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.

[18] 2. Az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panasz eleget tett az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdés], és a bírósági ítéletet is (a Gyulai Törvényszék 14.B.324/2017/113. számú ítélete, a Szegedi Ítéltábla Bf.II.563/2019/34. számú ítélete). Az indítványozók indokolást és kifejezett kérelmet is előterjesztettek arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozók, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló büntetőügy terheltjei, nyilvánvalóan érintettnek tekinthetők. Az indítványozóknak nem áll rendelkezésre további jogorvoslati lehetőség.

- [19] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek vizsgálata körében az alábbiakat állapította meg.
- [20] Az indítványozók által felvetett probléma a törvényes bíróhoz való joggal áll összefüggésben. Az Alkotmánybíróság több ügyben kifejtette, hogy ha az ügyet elvonják attól a bírótól (bírói tanácstól), akinek a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon érvényes ügyelosztási rend alapján el kellene járnia, akkor ez adott esetben a törvényes bíróhoz való jog sérelmének a megállapítására vezethet, ugyanakkor az ügyelosztási rendtől való eltérés megfelelő indokok esetén elfogadható {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]; 21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [75]–[76]; 3128/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a jelen ügy kapcsán alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, és ezért érdemben vizsgálendő, hogy a konkrét ügyben az ügyelosztási rendtől való eltérés eredményezhette-e az indítványozók törvényes bíróhoz való jogának sérelmét, felmerült-e olyan körülmény, ami megalapozhatta a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Az alapvető jogra vonatkozó alkotmányossági vizsgálat fókuszában az a kérdés áll, hogy történt-e olyan beavatkozás, jellemzően külső behatás a konkrét ügyben, amely érintette, befolyásolta az eljáró bíró személyét (az eljáró bíróságot, bírói tanácsot, esetleg annak összetételét), és ez a külső behatás nem igazolható, önkényes változást eredményezett az ügy elbírálásában [21/2014. (VII. 15.) AB határozat; 36/2013. (XII. 5.) AB határozat; 33/2012. (VII. 17.) AB határozat].

IV.

- [22] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [23] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120]. Ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266]. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes – régóta töretlen – gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság ugyanis már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98).
- [25] Kiemelte ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[e]mellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében az Alkotmány maga tartalmaz további kritériumokat, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét esetekben sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett. [...] Ez a módszer egyes esetekben a korlátozás abszolút határát vonja meg, másutt annak alkotmányosságát saját, külön ismérvek alapján teszi eldönthetővé, akár úgy is, hogy a szükségesség/arányosság mérlegelését csakis az Alkotmányban meghatározott szűkebb és konkrét követelmények tekintetében engedi meg. Így ezeknek az alapjogoknak a lényeges tartalma állandóbban és egyértelműbben határozható meg mint azoké, amelyekre az általános szabályt kell alkalmazni.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98]

- [26] Ezekben az esetekben tehát a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bíróságnak” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület.
- [27] 2. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) közül a törvény által létrehozott bíróság (más néven a törvényes bírósághoz való jog) kapcsán több fontos elvi megállapítást tett. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. A törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bírósághoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bíróság járjon el. Ezt az alkotmányos elvet a [...] Bszi. az Alapelvek között úgy fogalmazza meg, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától [8. § (1) bekezdése]. Ezen túlmenően a Bszi. ismeri a törvény által rendelt bíró fogalmát, aki pedig az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró [8. § (2) bekezdés]. Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben állapítja meg a bíróság elnöke, amely a tárgyévben kizárólag szolgálati érdekből vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható [9. § (1) bekezdés] {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [28] Az Alkotmánybíróság a 993/B/2008. AB határozatában megállapította, hogy „a »törvényes bírótól való elvonás tilalma« [...] – az önkényes ügyelosztási renddel szemben – az eljárás résztvevőit megillető biztosíték, aminek csak egyik eleme a Bszi. szabályaira épülő szolgálati beosztás szisztémája. Annak megítélésekor, hogy a konkrét ügyben ki tekinthető törvényes bírónak, ugyanilyen súllyal jönnek számításba – többek között – az eljárási törvénynek a hatáskörre, illetékességre, a jogorvoslati rendre és a tisztességes eljárás követelményének biztosítására vonatkozó további rendelkezései. Az pedig éppen a törvény előtti egyenlőség érvényesülését szolgálja, hogy az említett jogszabályok mindenkori számára olyan bíró közreműködését garantálják, akitől az ügy tárgyilagosa megítélése nyilvánvalóan elvárható.” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [75]–[76]; 3128/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [38]}, ld. még 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [29] 2. Az Alkotmánybíróság több határozatában is vizsgálta az ügyelosztási rend és a törvényes bírósághoz való jog összefüggéseit.
- [30] A 21/2014. (VII. 15.) AB határozatban a testület alaptörvény-ellenességet állapított meg, mert az adott ügyben az elsőfokú szolgálati bíróság elnöke – függetlenül attól, hogy a szolgálati bíróság rendelkezett-e ügyelosztási tervvel – saját mérlegelése alapján jelölte ki az elsőfokú szolgálati bíróság tanácsát és a vizsgálóbiztost (Indokolás [81]). A 3003/2019. (I. 7.) AB határozatban, illetve a 3357/2017. (XII. 22.) AB határozatban az Alkotmánybíróság ugyanakkor, érdemi vizsgálatot követően, nem állapított meg alaptörvény-ellenességet. Az idézett döntések konklúziója az, hogy ha az ügyet elvonják attól a bírótól (bírói tanácstól), akinek a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon érvényes ügyelosztási rend alapján el kellene járnia, akkor ez adott esetben a törvényes bírósághoz való jog sérelmének a megállapítására vezethet, ugyanakkor az ügyelosztási rendtől való eltérés megfelelő indokok esetén elfogadható.
- [31] Az alapvető jogra vonatkozó alkotmányossági vizsgálat fókuszában az a kérdés áll, hogy történt-e olyan beavatkozás, jellemzően külső behatás a konkrét ügyben, amely érintette, befolyásolta az eljáró bíró személyét (az eljáró bíróságot, bírói tanácsot, esetleg annak összetételét), és ez a külső behatás nem igazolható, önkényes változást eredményezett az ügy elbírálásában [lásd például: 21/2014. (VII. 15.) AB határozat; 36/2013. (XII. 5.) AB határozat; 33/2012. (VII. 17.) AB határozat]. Az alapjogi kérdések e szempont mentén különíthetők el az Alkotmánybíróság által nem vizsgálható törvényességi kérdésektől {3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [20]–[22]; 3128/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [32] 3. Jelen ügy kapcsán az Alkotmánybíróság, szem előtt tartva azt a fentebb idézett elvi tételt, hogy a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembe vételével lehet csupán megítélni, az alábbiakat állapította meg.
- [33] A rendelkezésre álló iratok alapján kitűnik, hogy az indítványozók ügyében sor került az ügyelosztási rendtől való eltérésre. A bíróságok annak vizsgálatakor, hogy az ítélet meghozatalakor szabályszerűen volt-e megalapítva a bíróság, figyelembe vették, hogy Bszi. 11. § (2) bekezdése alapján az eljárási törvényben meghatározott

esetekben, továbbá igazgatási úton a bíróság működését érintő fontos okból el lehet térni. A perben eljáró bíróságok hivatkoztak a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 8.) IM rendelet 32. § (1) bekezdésére, miszerint az ügyelosztási rendtől igazgatási úton el lehet térni, azaz a bíróság elnöke vagy az ügyelosztásra jogosult más bírósági vezető az ügy intézésére másik tanácsot jelölhet ki a kizárás, a bíró szolgálati viszonyának megszűnése, a tartós távolléte, az ügy jellegére is figyelemmel, az egyenletes munkateher biztosítása vagy az ügyhátralék feldolgozása esetén.

- [34] Az Alkotmánybíróság a rendelkezésére álló iratok alapján megállapította, hogy az indítványozók ügyében a megismételt eljárásban eljáró bírói tanács esetében nem merült fel olyan körülmény, amely megalapozhatta volna a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét. Az érintett bíró kirendelése, törvényi rendelkezésén, illetve az OBH elnökének a Bírósági Közlönyben megjelent OBHE határozaton alapult, vagyis törvényes bírónak minősült, eljárási és döntéshozatali jogosultsággal bírt. Az alapul fekvő ügy akkor érkezett vissza a Gyulai Törvényszékre, miközben zajlott a 2018. évre vonatkozó ügyelosztási rend elfogadási folyamata. Miután a tárgyévben felmerült szolgálati érdekből, illetve a bíróság működését érintő fontos okból szükséges volt az időközben elfogadott ügyelosztási rendtől való eltérésre, ezért a bíróság vezetője igazgatási jogkörben másik bírói tanácsot jelölt ki az ügy elbírálására. Az ügyelosztási rend módosítására ezt követően került sor. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy kiosztására ugyan az ügyelosztási rend módosítását, kiegészítését megelőzően került sor, ugyanakkor a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, hogy nem objektív szempontok alapján, hanem önkényesen, a pártatlanság követelményét sértő módon döntött volna erről a bíróság. Alapjogi szempontból az ügyelosztási rend intézményének célja az ügyek befolyástól mentes megítélésének biztosítása, ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy pusztán az ügyelosztási renddel kapcsolatos formai szabályok feltétlen követelményt képeznének, melyek megsértése automatikusan a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét képezné. Erre utal az is, hogy maga a Bszi. is lehetővé teszi, hogy az ügyelosztási rendtől, többek között, a bíróság működését érintő fontos okból, el lehessen térni.
- [35] A Gyulai Törvényszék megkeresésre adott válasza értelmében a konkrét ügyben több ok is indokolta az ügyelosztási rendtől való eltérést. Szolgálati ok, illetve a működést érintő fontos ok volt az egyik tanácselnök nyugdíjba vonulása, valamint a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban megfogalmazott alkotmányos követelmény biztosítása. Az ügyelosztási rend módosítása során – a bírói testületek véleményének figyelembe vételével – sor került az arányos munkateher biztosítása érdekében az elsőfokú bíróhoz rendelt, szokásosan tárgyalt ügytárgyak felülvizsgálatára, amely a konkrét ügyben eljáró bírót is érintette. A konkrét ügyben az indítványozók a bíróság nem megfelelő összetételére vonatkozó érvét a másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla is vizsgálta.
- [36] Az ügy összes körülményére tekintettel ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme az indítványban felhívott érvek alapján nem állapítható meg.
- [37] 4. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság – az Abtv. 50. § (1) bekezdése alapján tanácsban eljárva – a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította az alkotmányjogi panaszt.

Budapest, 2022. február 8.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2089/2020.

